

Welkom!

Activerende didactiek als motor voor studiesucces

27 juni
2019

Workshop Kom over de brug | ORD

Dominique Sluijsmans
Zuyd Hogeschool |
Lector Professional Assessment

dominique.sluijsmans@zuyd.nl
sluijsmans.net
[@dmasluijsmans](https://twitter.com/dmasluijsmans)

ZU
YD

kort kennismaken

6.9 voor bio 12:16

Bij mij is t n 5.1 geworden jeejj 12:37

Ik heb een 8.4 voor scheikunde in plaats van een 7.8 11:07

11:07

Mijn 6.9 van bio is n 7.1 geworden 13:05

K heb een 8.4 voor de luistertoets van engels 08:35

Ik heb een 8 voor de Duits luistertoets 13:57

En ik had alles gegokt oeps 🙄 13:57

**TOEN MIJN MOEDER
DE DAG VOOR
MIJN PROEFWERK
NIET KON SLAPEN**

**BEN IK MAAR EVEN
MET MIJN MENTOR
GAAN PRATEN**

Loesje

loesje@loesje.nl
www.loesje.nl

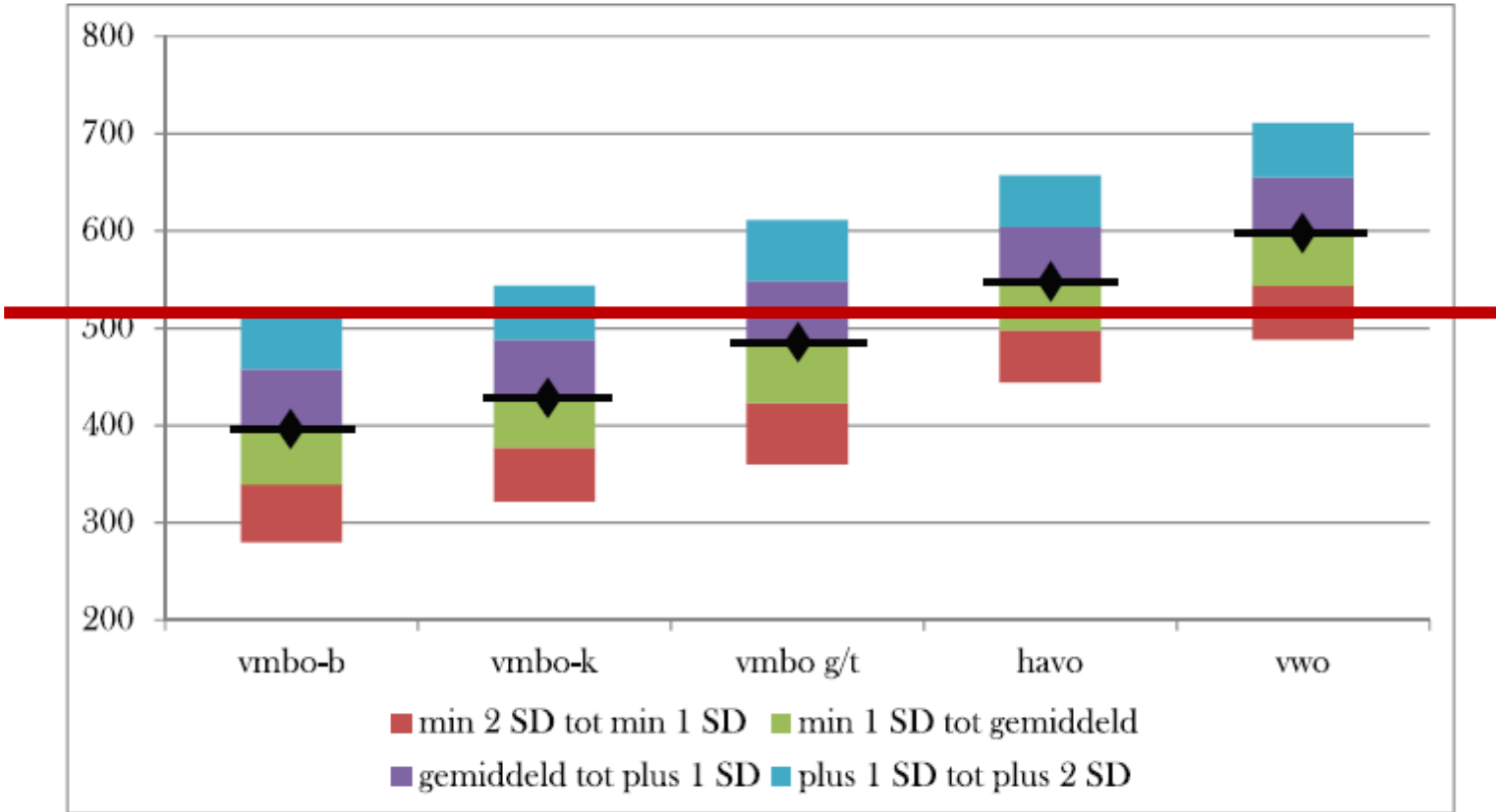
**studiesucces betekent
voor mij...**

KANSRIJKE SCHOOLLOOPBANEN
IN EN OP WEG NAAR HET HBO
EEN KETENBENADERING

Dr. Louise Efficrs

Figuur 3 Leesvaardigheid van leerlingen op de verschillende onderwijsniveaus in het voortgezet onderwijs

Berekend op basis van OECD PISA 2012

Grip op studiesucces

Adviesrapport Studiesucces

1. Zorg voor sterk onderwijskundig leiderschap
2. Verlang per opleiding een integraal *evidence based* onderwijsplan, bestaande uit:
 - ▶ Gezamenlijke missie en visie op studiesucces
 - ▶ Een compact curriculumontwerp en toetsplan
 - ▶ Analyse van de rendementcijfers
 - ▶ Extra voorbereiding op studeren in het eerste jaar
 - ▶ Inzetten op verhoging van docentkwaliteit
3. Verhoog de BSA-norm als sluitstuk van de vernieuwde onderwijsaanpak
4. Zorg voor kennisdeling tussen de opleidingen
5. Zorg voor adequate monitoring en effectmeting

Het hele rapport is te vinden op:

<https://www.hogeschoolrotterdam.nl/onderzoek/projecten-en-publicaties/pub/grip-op-studiesucces-adviesrapport-studiesucc/cca3e8b-4320-4254-bb2a-5652fd05fa62/>

4. Actief leren, adequate time-on-task en involvement (standaard 2 en 4)

De docent of de opleiding heeft als taak om het leerproces van de student te stimuleren en de student te motiveren om veel tijd aan het onderwijs, opdrachten, zelfstudie en tentamenvorbereiding te besteden. De student moet zich onderdeel voelen van een gemeenschap waarin studeren, voorbereiden en leren een centrale plaats innemen. Time-on-task verwijst naar het leerproces en naar de hoeveelheid tijd die de student (actief) besteedt aan het leren. De bredere term student-engagement is hieraan gerelateerd, en bestaat onder andere uit:

- ▶ actief laten omgaan met de stof, door het bieden van opdrachtgestuurd onderwijs, dat praktisch gerelateerd en contextrijk van aard is;
- ▶ het leerproces zo aansturen dat studenten regelmatig studeren en bijblijven;
- ▶ studenten betrekken bij het onderwijs en hen meenemen in de doelen, didactische keuzes en toetsingsvormen, bijvoorbeeld in learning communities;
- ▶ het programma zo inrichten dat er geen concurrerende vakken zijn;
- ▶ activerende didactiek inzetten, dat zelfregulatie en studentverantwoordelijkheid ontlokt.

**activerende didactiek
betekent voor mij...**

Deze workshop

1. Binnen welk denkkader kan activerende didactiek worden geduid?

2. Wat zijn didactische handvatten om leerlingen en studenten te activeren?

3. Enkele gedachten ter afsluiting

DISCLAIMER

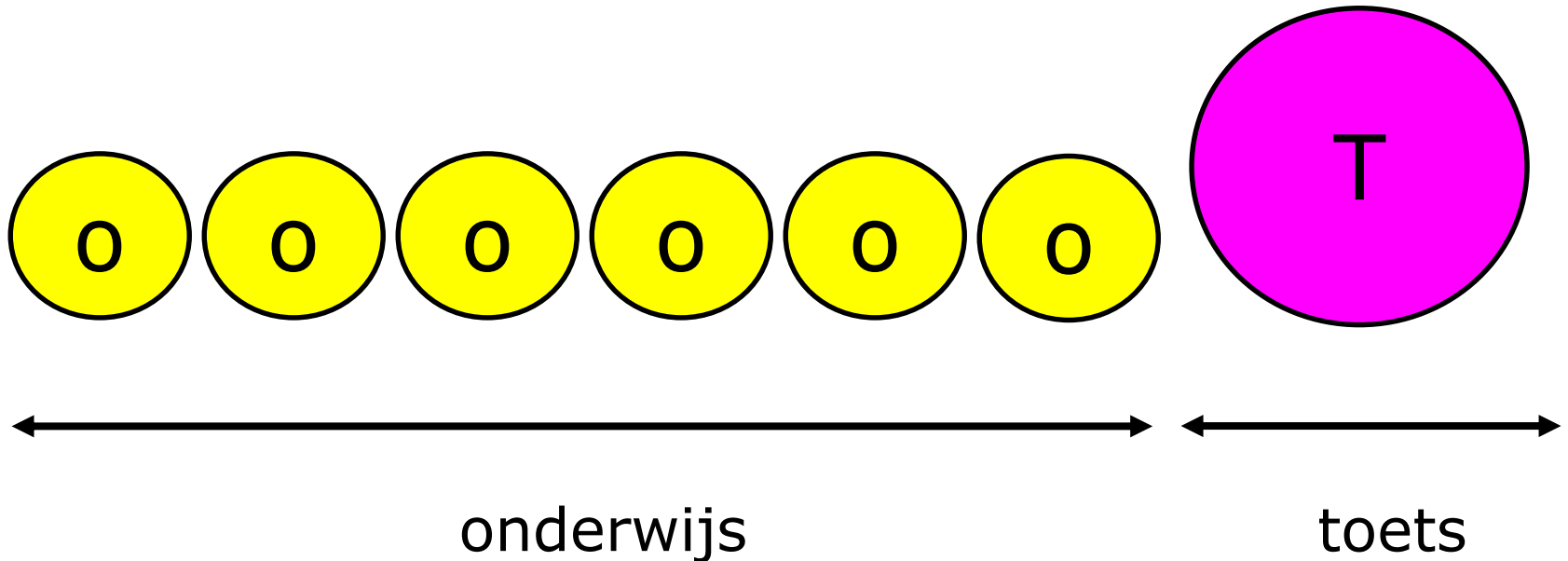
**ZU
YD**

**studiesucces is
voor mij.....
succes in leren**

Blok 1

**Binnen welk
denkkader kan
activerende
didactiek
worden
geduid?**

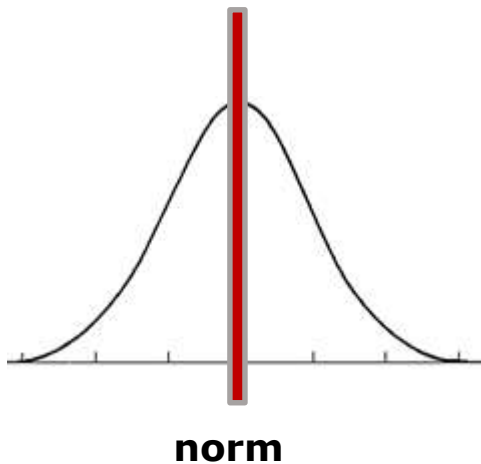
Ontwrichte verhouding onderwijs- en toetstijd

toetsgedrag
(*wash-back effect*; Alderson & Wall, 1993)

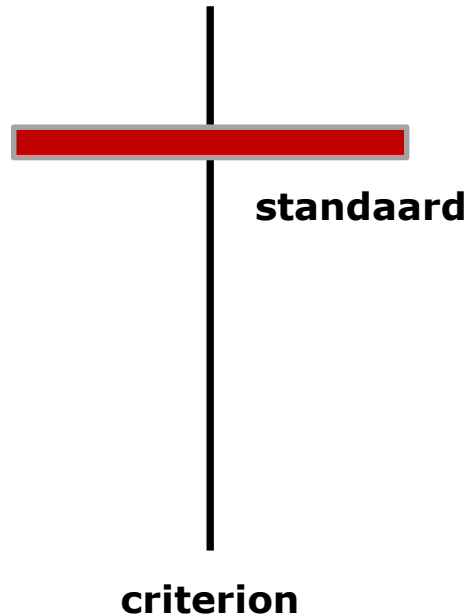
norm

de prestatie van de student wordt weergegeven op basis van een normgroep en gemiddelde

criterium

de prestatie van een student wordt bepaald op basis van een vooraf bepaald criterium

ipsatief

de prestatie van een student wordt bepaald op basis van eerdere prestatie

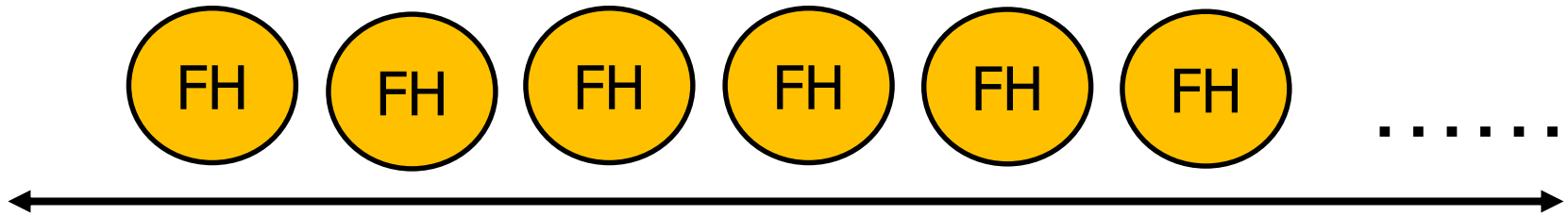

toetsing

=

**brug tussen onderwijzen en
leren**

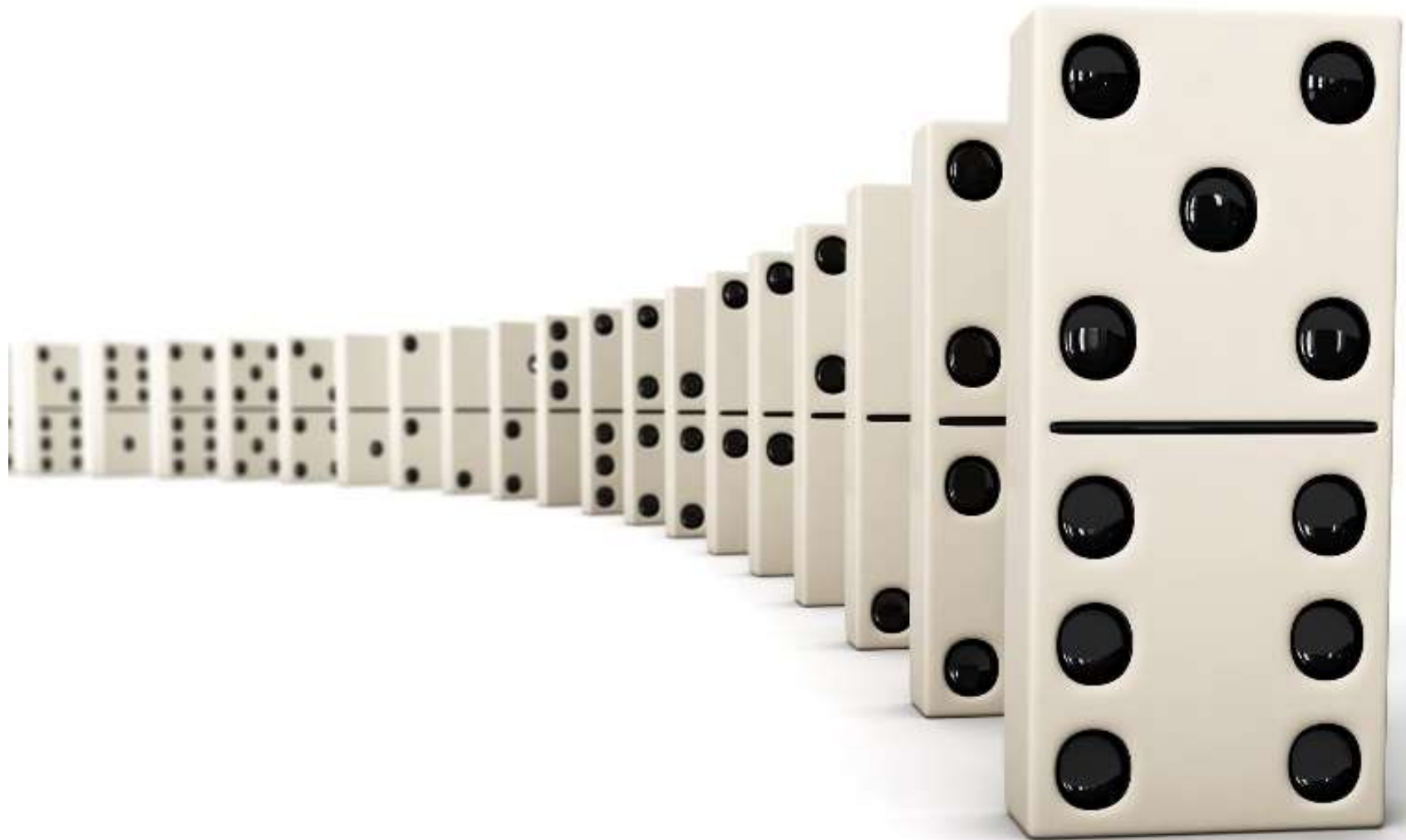
Naar formatief handelen

formatieve activiteiten zijn startpunt van leren
formatief handelen is de basis voor activerend
leren

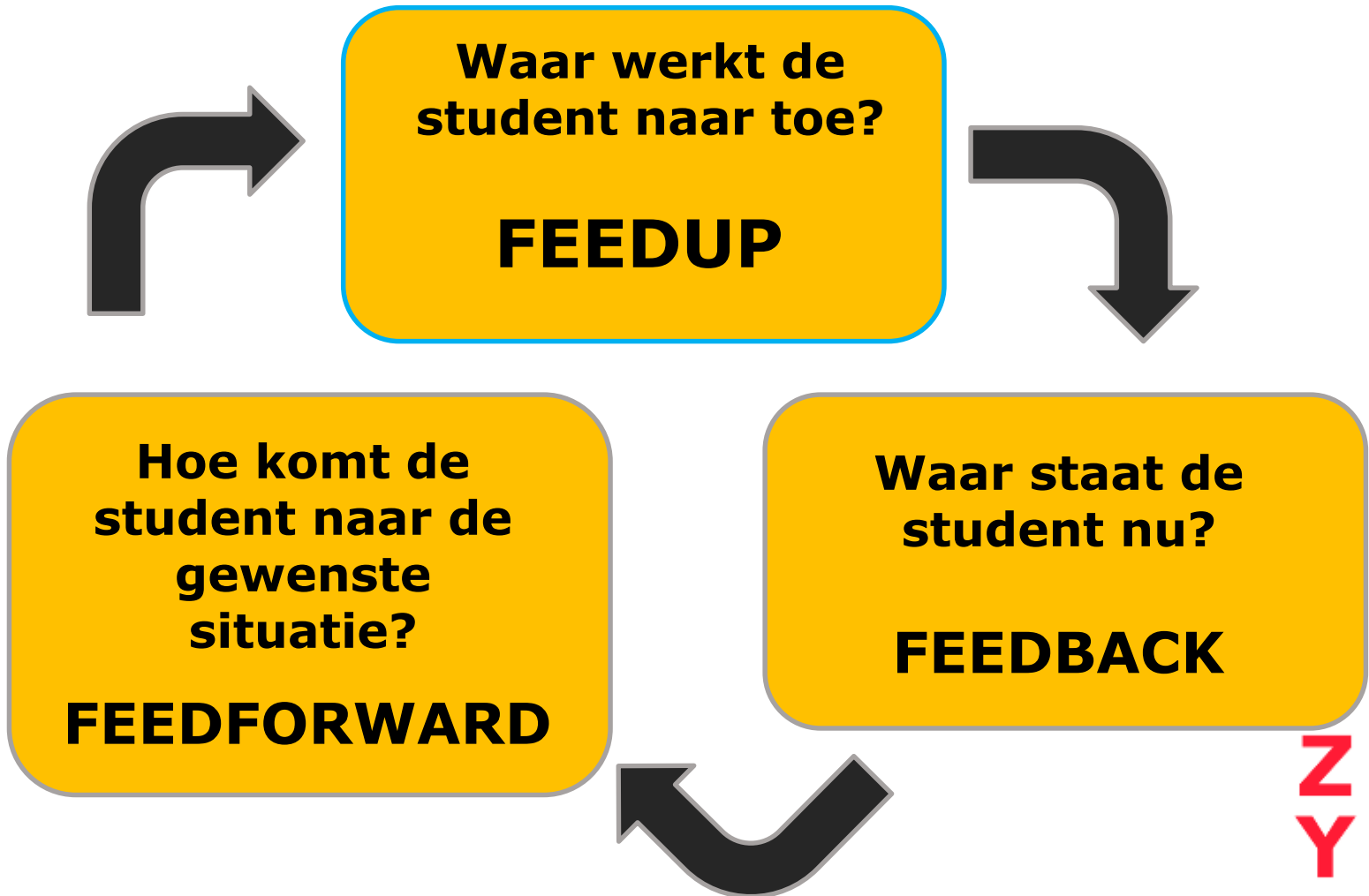
*'We love to be right, but we learn
more when we are wrong.'*

**FH is gericht op
twee doelen**

formatief handelen is interactief en cyclisch *proces*

waar werkt
de student
naar toe?

FEEDUP

waar staat de
student nu?

FEEDBACK

hoe komt de
student naar de
gewenste situatie?

FEEDFORWARD

docent

**VOORDAT
JE BEGINT**

**RESPONSIEF
ONDERWIJS**

mede-
student

student

**DE ROL VAN DE
STUDENT**

Formatief handelen gaat **NIET** over...

- het geven van een summatieve toets die niet meetelt
- toetsen als instrument
- het komen tot een certificerende beslissing over leren
- het simpelweg stoppen met cijfers geven

Formatief handelen gaat WEL over...

- het organiseren van activiteiten die betrokkenheid van studenten vergroot
- toetsing en feedback als een proces
- het komen tot een beslissing over vervolgstappen die de student verder helpen en motiveren

activerende didactiek betekent
voor mij...

dat docenten hun studenten, of
studenten elkaar, **aanzetten tot
denken en handelen** in het licht
van beoogde **leerdoelen en
leeruitkomsten**

**waar verwijst formatief
en summatief ook
alweer naar?**

Blok 2

**Wat zijn
didactische
principes om
studenten te
activeren?**

WIJZE LESSEN

Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek

Tim Surma • Kristel Vanhoyweghen • Dominique Sluijsmans
Gino Camp • Daniel Muijs • Paul A. Kirschner

...verschijnt in augustus als
gratis e-boek op
www.wijzelessen.nu

12 effectieve didactische principes

1

ACTIVEER RELEVANTE
VOORKENNIS

2

GEEF HELDER, UITDAGEND EN
GESTRUCTUREERD LES

3

GEBRUIK VOORBEELDEN

4

COMBINEER WOORD EN BEELD

5

LAAT ACTIEF VERWERKEN

6

ACHTERHAAL OF ALLE STUDENTEN HET
BEGREPEN HEBBEN

7

BIED ONDERSTEUNING BIJ
MOEILIJKE TAKEN

8

VERSPREID OEFENING IN DE TIJD

9

WISSEL OEFENTYPES AF

10

GEBRUIK HET TOETSEN ALS
LEER- EN OEFENSTRATEGIE

11

GEEF FEEDBACK DIE JE
STUDENTEN LATEN DENKEN

12

LEER JE STUDENTEN LEREN

1

**achterhaal
of je
studenten het
begrepen
hebben**

**stel de goede vragen
de kwaliteit van de vraag
bepaalt de kwaliteit van het
antwoord**

**zet alle-studenten-geven-
antwoorden aanpakken in**

**een goede vraag is een
vraag die....**

een goede vraag is een vraag die

- de student aan het denken**
- leidt tot antwoorden die je als leraar helpen om in te schatten of je studenten al dan niet begrijpen wat je wilt onderwijzen**

**hoeveel procent van
de vragen door de
docent zetten studenten
aan tot denken?**

80%

Wragg, E. C., & Brown, G. A. (2016). *Questioning in the primary school*. Abingdon: Taylor & Francis Ltd.

ZU
YD

gebruik het toetsen als leer- en oefen- strategie

retrieval practice – het
onthouden en begrijpen van
leerstof versterken

**geef studenten veel kansen om
te oefenen – oefenen- oefenen**

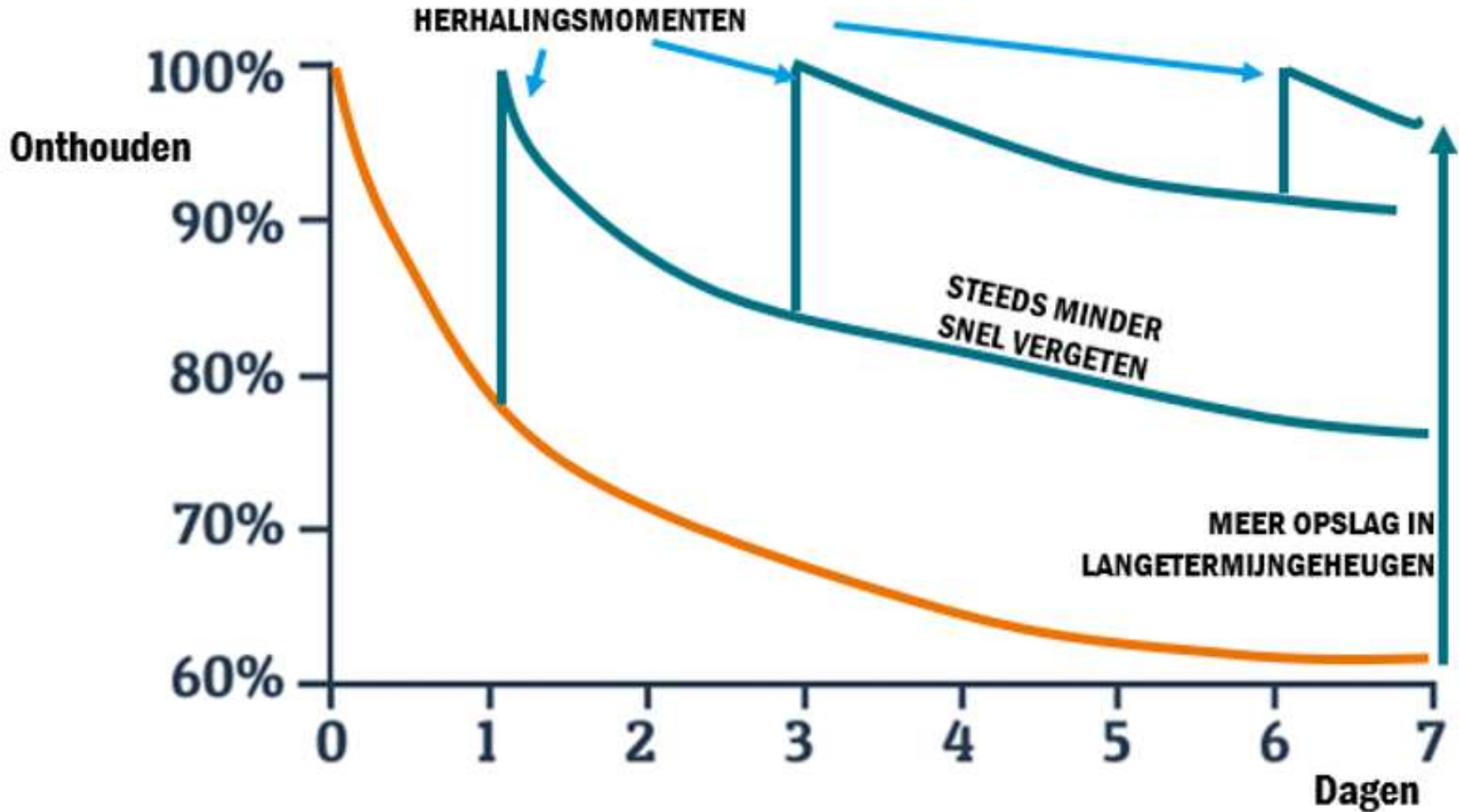
flashcards

pimp je geheugen

PIMP JE GEHEUGEN			
Vorige les	Vorige week	Drie weken geleden	Vorig trimester
Hoe heet de grootheid dit elektrische lading meet?	Wat is sublimeren?	Waarom is de snelheid van het licht gelijk?	Wat is een condensator?
Geef drie voorbeelden van donkere lichamen.	Verklaar zonsverduistering.	Hoe gebeurt het transport van warmte-energie bij ether op je hand?	Wat is het Latijn voor 'donkere doos'?
In welke eenheid druk je spanning uit?	Wat is het verschil tussen doorschijnende en doorzichtige voorwerpen?	Noem drie schijngestalten van de maan.	Wat gebeurt met de temperatuur tijdens het stollen?

de vergeetcurve van Ebbinghaus

Martin Ringenaldus

@bijlesduits

LL 2 MAVO: "Ik ben er morgen bij de toets niet".

Ik: "Je mag hem ook vandaag na je laatste les maken".

LL: "Maar ik ben dan niet goed voorbereid."

Ik: "Je hebt hard geoefend. Ik weet dat je het kunt, maar jij mag kiezen."

LL: "Ik maak hem vandaag wel."

Resultaat: 9,8.

van toetsing als
overlevingsstrategie
naar toetsing als
leerstrategie

geef feedback die studenten aan het denken zet

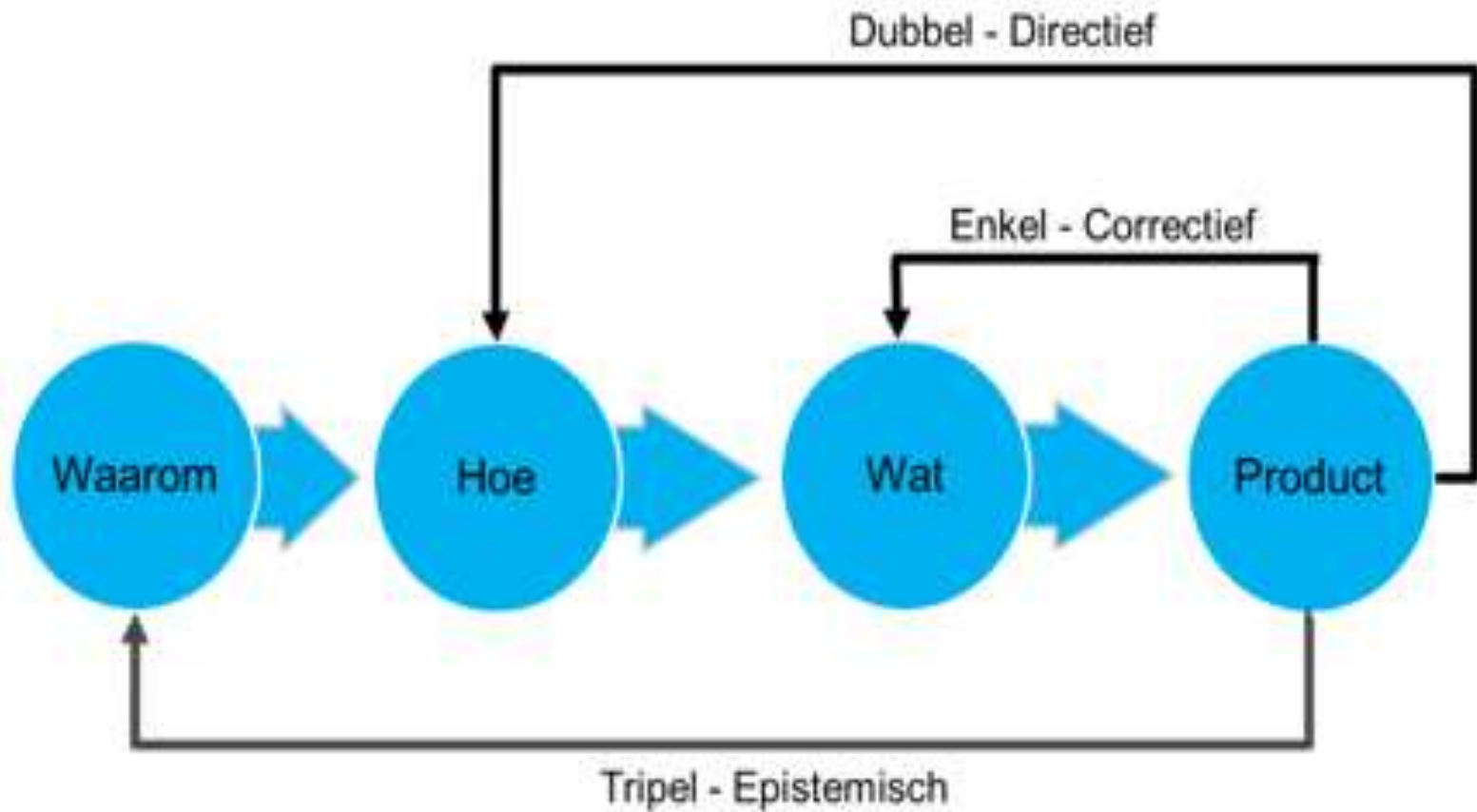
maar ook:

- studenten **uitdaagt**
- zorgt dat studenten **meer moeite** doen
- studenten helpt **doelen en succescriteria te begrijpen**

**waar ligt in jouw
onderwijspraktijk de
uitdaging als het gaat
om feedback?**

Typen feedback

- **succes feedback:** “Het sterkste deel van jouw oplossing...”
Succes feedback identificeert effectief gebruik van een bepaalde aanpak of strategie van de student en stimuleert hen om in de toekomst **hetzelfde** te gaan doen (niet verwarren met het geven van complimenten)
- **interventie feedback:** gericht op **begeleiden**. Bijvoorbeeld: “De aanpak die je hebt gebruikt blijkt niet passend voor de oplossing van dit probleem, probeer eens de aanpak die we gisteren hebben besproken”. Interventie feedback is gericht op een correctie, detecteert een fout in een aanpak of biedt een specifieke suggestie.
- **epistemische feedback:** gericht op **kennisontwikkeling**. Bijvoorbeeld: “Waarom heb het zo opgelost?”, “Je hebt gekozen om het zo op te lossen, maar kan je een andere of zelfs betere aanpak bedenken?” “Hoe was jouw oplossing geweest als je hier- of hieraan gedacht had?”

Feedback interventie theorie

(Kluger & DeNisi, 1996)

- hoe studenten zich gedragen wordt bepaald door de **feedback** die zijn krijgen en wat van hen wordt **verwacht** (en het verschil tussen beiden)
- de aandacht van studenten is beperkt, dus alleen **feedback-doelen hiaten** die aandacht krijgen zullen tot verandering in studentgedrag leiden
- feedback die bij de student vooral leidt tot aandacht op hun '**zelf**' en niet de taak, kan leiden tot **afname in prestaties**

maak van feedback 'detective-werk'

Find & Fix

Arbeiders werden slaven genoemd. De omstandigheden waren goed. Arbeiders kwamen uit Maleisië.

Het doel van Nederland was dat Nederlands-Indië altijd door hen bestuurd zou blijven. Het zou een apart land worden.

Nationalisme ontstond door de Tweede Wereldoorlog. Een leider van de imperialisten was Lenin.

De ideale politiek van de Nederlanders, ingezet in 1914, moest voor armoede en achteruitgang zorgen.

Zoek met behulp van 3.3 naar de fouten in de zinnen en verbeter ze!

De partij van Soekarno werd opgericht in 1901 in heete de NSB. Dit is een oorzaak van de Ethische Politiek.

In 1900 ging 40% van de Nederlandse bevolking naar school. Inlanders kregen Engelse les en gingen soms zelfs naar de mavo.

In 1920 werd de Volksraad opgericht met als doel dat de Indiërs meer afhankelijk werden van Nederland.

VRAAG:
Wat is het verband tussen de Ethische Politiek in de PNI?

**maar voorkom een overdaad
aan feedback**

Along with military ^{techniques} ~~technics~~ of
their ~~ther~~ ^{over} the persian's ^{adopted} ~~apted~~ the
Assyrian's state-of-the-art ~~warfar~~ ^{warfare},
which ~~wich~~ increased ~~ther~~ ^{their} ~~secrity~~ ^{security} as
an Empire.

over-feedback

S
SPCPS
PPSP
SSS
CP
Along with military technique of
ther over the persian's apted the
Assyrian's state-of-the art warfar
wich increased ther secrity as
an Empire

**feedback met
begeleiding**

S=spelling: P=punctuatie;
C=hoofdlettergebruik

.....
.....
.....
.....
Along with military technique of
ther over the persian's apted the
Assyrian's state-of-the art warfar
wich increased ther secrity as
an Empire

**feedback waar
leerling bepaalt
waar fout zit**

Learner Stage	Feedback Level	Feeding Up: Where am I going?	Feeding Back: How am I going?	Feeding Forward: What do I have to do next?
Novice	Task	Feeding Up Prompts: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Today we are learning... ☐ Success in this task will look like... (exemplar/model) ☐ The key criteria for success are... ☐ We are looking for... 	Feedback Prompts: <ul style="list-style-type: none"> ☐ You <i>have/haven't</i> met the learning intention by... ☐ You <i>have/haven't</i> met the success criteria by... ☐ Your answer/work is/isn't what we are looking for because... 	Feed Forward Prompts: <ul style="list-style-type: none"> ☐ To fully meet the learning intention you could... ☐ Addressing the following success criteria would improve your work... ☐ Adding/removing ____ would improve your work.
	what	Feedback Strategies <ul style="list-style-type: none"> ☐ Reduce complexity ☐ Use exemplars/models ☐ Identify misconceptions ☐ Use diagnostic assessment for goal setting 	Feedback Strategies <ul style="list-style-type: none"> ☐ Avoid over emphasis of error analysis ☐ Feedback must be immediate ☐ Match feedback to success criteria 	Feed Forward Strategies <ul style="list-style-type: none"> ☐ Use language from the success criteria ☐ Use scaffolding ☐ Feed Forward must be timely ☐ Use challenge ☐ Refer to goals
	Proficient	Process	Feeding Up Prompts: <ul style="list-style-type: none"> ☐ The key ideas/concepts in this task are... ☐ These ideas/concepts are related by... ☐ Key questions you could ask about this task are... ☐ Skills you will need in this task are... ☐ Strategies you will need in this task are... 	Feedback Prompts: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Your understanding of the ideas/concepts within this task is... ☐ Your thinking about this task is... ☐ You demonstrated ____ skills to a ____ level. ☐ You used ____ strategies to a ____ level.
	how	Feeding Up Strategies <ul style="list-style-type: none"> ☐ Use graphical organisers ☐ Reduce scaffolding ☐ Increase complexity ☐ Use mastery goals 	Feedback Strategies <ul style="list-style-type: none"> ☐ Feedback amount can start to increase ☐ Feedback complexity can increase ☐ Use prompts or cues 	Feed Forward Strategies <ul style="list-style-type: none"> ☐ Feed Forward amount can start to increase ☐ Feed Forward complexity can increase ☐ Use prompts or cues ☐ Use challenge
Advanced	Self-Regulatory	Feeding Up Prompts: <ul style="list-style-type: none"> ☐ How will you use the learning intention? ☐ How could you use the success criteria? ☐ Which other ways could you monitor your work? 	Feedback Prompts: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Are you on track with your work? ☐ How do you know? ☐ To which level are you satisfying the success criteria? ☐ Are you on track to achieving your goal? ☐ How do you know? 	Feed Forward Prompts: <ul style="list-style-type: none"> ☐ How could you deepen your understandings? ☐ How could you improve your work? ☐ What is the next step for your learning? ☐ How do you know?
	why	Feeding Up Strategies: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Reduce emphasis of exemplars ☐ Mastery and performance goals 	Feedback Strategies: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Delay feedback ☐ May only require verification feedback 	Feed Forward Strategies: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Delay feedback ☐ Reduce teacher reliance ☐ Develop self-regulated learners

Brooks, C., Carroll, A., Gillies, R. M., & Hattie, J. (2019). A Matrix of Feedback for Learning. *Australian Journal of Teacher Education*, 44(4).

Volledige artikel is te vinden op

<https://ro.ecu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=4007&context=ajte>

Student revision with peer and expert reviewing

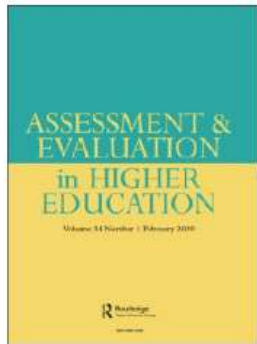
Kwangsung Cho ^{a, b} , Charles MacArthur ^c

 Show more

<https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2009.08.006>

[Get rights and content](#)

- feedback van experts (SE) leidde tot eenvoudige aanpassingen maar deze verbeterden **niet** de schrijfkwaliteit. Feedback van meerdere peers leidde tot complexe revisies die het begrip van studenten vergrootten.
- Peer feedback is helderder en eenvoudiger voor studenten dan docentfeedback. **Peers kennen elkaars taal.**

Assessment & Evaluation in Higher Education

ISSN: 0260-2938 (Print) 1469-297X (Online) Journal homepage: <https://www.tandfonline.com/loi/caeh20>

The development of student feedback literacy: enabling uptake of feedback

David Carless & David Boud

To cite this article: David Carless & David Boud (2018) The development of student feedback literacy: enabling uptake of feedback, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43:8, 1315-1325, DOI: [10.1080/02602938.2018.1463354](https://doi.org/10.1080/02602938.2018.1463354)

To link to this article: <https://doi.org/10.1080/02602938.2018.1463354>

'There is a need for meta-dialogues between teachers and students about feedback processes. Meta-dialogues discuss processes and strategies of assessment and feedback rather than the specifics of a particular piece of work' (p. 1322)

Blok 3

Enkele afsluitende boodschappen

het trilemma van het h(b)o...

*... stelt dat het hbo niet én de **kwaliteit** kan
hooghouden én breed **toegankelijk** kan
zijn én **studiesucces** kan realiseren. Wie
de kwaliteit verhoogt, zal moeten inboeten
op toegankelijkheid en studiesucces. Of
andersom geredeneerd: wie studiesucces
wil realiseren, moet ofwel het **niveau**
verlagen ofwel de **toegankelijkheid**
inperken.*

(uit lectorale rede Louise Elffers, 2016, p. 13/14)

**hoe heette de mijnheer
ook alweer die mij zo
heeft geïnspireerd over
toetsing?**

Dank!

**en nog een
mooie ORD
gewenst!**

dominique.sluijsmans@zuyd.nl
[@dmasluijsmans](https://www.instagram.com/dmasluijsmans)
www.wijzelessen.nu
www.toetsrevolutie.nl
sluijsmans.net

**ZU
YD**